ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І-ІІ РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ СПОРТИВНО-МАСОВОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Колосовська В.В.
Гуманітарно-педагогічний коледж Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів

Анотація. У статті на основі аналізу літератури та проведеного анкетування з'ясовано основні аспекти підготовки майбутніх учителів у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації до організації спортивно-масової роботи з учнями початкових класів. Важливою залишається проблема формування в студентів, як майбутніх учителів початкових класів, управлінських і організаторських умінь та навичок, що потрібні для такої специфічної, складної і важливої діяльності, якою продовжує залишатись спортивно-масова робота у початкових класах. Враховуються сучасні досягнення психології та педагогіки.
Ключові слова: підготовка, майбутні вчителі початкових класів, спортивні змагання, масові заходи.
Аннотация. Колосовская В.В. Особенности подготовки будущих учителей в высших учебных заведениях І-ІІ уровня аккредитации к организации спортивно-массовой работы с учениками начальных классов. В статье на основе анализа литературы и проведенного анкетирования выяснены основные аспекты подготовки будущих учителей в высших учебных заведениях І-ІІ уровня аккредитации к организации спортивно-массовой работы с учениками начальных классов. Важной остается проблема формирования у студентов, как будущих учителей начальных классов, управленческих и организаторских умений и навыков, которые нужны для такой специфической, сложной и важной деятельности, какой продолжает оставаться спортивно-массовая работа в начальных классах. Учитываются современные достижения психологии и педагогики.
Ключевые слова: подготовка, будущие учителя начальных классов, спортивные соревнования, массовые мероприятия
Annotation. Kolosovskaya V.V. Peculiarities of organization of sports and mass activities training for future primary school teachers in 1st and 2nd accreditation level institutions of higher education. The article describes on the basis of literature review and a survey made basic aspects of organization of sports and mass activities training for future primary school teachers in 1st and 2nd accreditation level institutions of higher education. Important there is a problem of formation at students, as future teachers of initial classes, administrative and organizing skills which are necessary for such specific, complex and important activity what sports - mass work in initial classes continues to remain. Modern achievements of psychology and pedagogic are taken into account.
Key words: training, future primary school teachers, sports competitions, mass activities.

Вступ.

Становлення і розбудова України як національної держави ставить важливі й відповідальні завдання перед народною освітою, зокрема, перед вищою школою [6, с. 7]. Як зазначається в законі «Про освіту» та Державній національній програмі відродження освіти «Україна XXI століття: стратегія освіти», вища освіта забезпечує фундаментальну, наукову та загальнокультурну практичну підготовку, одержання студентською молоддю спеціальності відповідно до покликань, здібностей, інтересів, вдосконалення її професійної підготовки. Важлива роль у вирішенні цих завдань відводиться факультету підготовки вчителів початкових класів, який має забезпечити формування високоерудованої, творчої особистості вчителя початкових класів, здатного забезпечити навчання і виховання дітей національної школи [6, с. 7].

Ю.М.Шкребтій зазначає, що реалізація удосконалення діючої в Україні системи фізичної культури і спорту, передбачає формування нових підходів до фізичного виховання і спорту, виходячи з існуючих соціально-економічних реалій [7, с. 57].

Концептуальні засади професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи висвітлено в працях Н.Дронь, Ю.Короткової, І.В.Казанжи С.М.Паршук, Л.Р.Пелех, О.А.Острянської. Особливості організації фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи у закладах освіти розглянуто в працях Б.А.Максимчука, Н.М.Мацкевич, В.Чернякова, О.М.Худолія, Б.М.Шияна.

У дослідженнях Б.А.Максимчука приділяється велика увага підготовці майбутніх учителів початкової школи до організації спортивно-масової роботи. Автор зазначає, що актуальною, залишається проблема конструювання професіограми вчителя початкових класів з урахуванням сучасних досягнень психології та педагогіки. Крім того важливою залишається проблема формування в студентів, як майбутніх учителів початкових класів, управлінських і організаторських умінь та навичок, конче потрібних для такої специфічної, складної і важливої діяльності, якою продовжує залишатись спортивно-масова робота у початкових класах [3, с. 17].

Робота виконана за планом НДР Гуманітарно-педагогічного коледжу Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Метою дослідження було з'ясування особливостей підготовки майбутніх учителів вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації до організації спортивно-масової роботи з учнями початкових класів.

Основні завдання дослідження:

1. Провести аналіз психолого-педагогічної літератури щодо основних аспектів підготовки майбутніх учителів до організації спортивно-масової з учнями початкових класів.
2. Провести анкетування студентів вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації.

Результати дослідження.

С.М.Ахметов акцентує увагу на тому, що назріла необхідність корінного перетворення процесу підготовки фахівців з фізичної культури в системі середньої професійної освіти. Пріоритетна мета

© Колосовська В.В., 2009

підготовки фахівців в області фізичної культури – формування особи, тому всі засоби, методи і форми навчання повинні бути підпорядковані цій меті і орієнтовані на її досягнення [1, с. 23].

Л.Р.Пелех вважає, що особистість майбутнього вчителя – це складна соціальна проблема. Осягнення нею цінності передбачає відповідний розвиток її елементів, тобто здатністю кожного з них повністю здійснювати свої функції [5, с. 53].

С.М.Паршук визначає, що "підготовка майбутнього вчителя початкових класів – це процес навчально-виховної роботи вищого навчального закладу, спрямованої на озброєння студентів загальнопедагогічними і професійно-фаховими знаннями, вміннями і навичками; формування професійно-особистісних якостей вчителя" [4, с. 19].

На думку Н.Дронь, підготовка майбутніх педагогів повинна передбачати формування наступних педагогічних здібностей: спостережливість (ведення спостереження за діями учнів); організаторські (організація свого викладу; організація своєї поведінки; організація діяльності дітей); гностичні (організація дослідження об'єкта); комунікативні (освіченість і переконливість мови; ораторські здібності; змістовність і чіткість мови) тощо [2, с. 118-119].

Б.А.Максимчук вважає, що для ефективної організації і проведення спортивно-масової роботи в початкових класах потрібна спеціальна, професійна підготовка вчителя [3, с. 16]. Готовність студентів до організації і проведення спортивно-масової роботи в початкових класах ми розуміємо як наявність чітко виражених мотивів педагогічної діяльності, зокрема у сфері фізичного виховання, ґрунтовне засвоєння біологічних, психофізичних, психологічних основ фізичного розвитку дітей молодшого шкільного віку, любов до дітей і до професійної діяльності, наявність організаторських здібностей і сформованої на їх основі культури спілкування з учнями, здатність бути живим і переконливим позитивним прикладом для дітей в усіх сферах життя, але, в першу чергу, в спортивно-масовій роботі, спортивна постава, впевненість, красиві рухи, хода, готовність і щире бажання кращі риси своєї особистості передавати дітям. Учитель фізичного виховання повинен діяти як цікава особистість, котра багато знає і вміє у сфері фізичної культури і спорту [3, с. 16].

З метою вивчення стану професійної підготовки майбутніх учителів до організації спортивно-масової роботи з учнями початкових класів було опитано 469 студентів у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації, зокрема студентів гуманітарно-педагогічного коледжу Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів (ГПККОІПОПК) у кількості 172 осіб, Київського міського педагогічного коледжу (КМПК) у кількості 99 осіб та коледжу Харківського Національного педагогічного університету (КХНПУ) у кількості 198 осіб. У результаті анкетування були отримані наступні результати, таблиця 1.

Відповіді на запитання "Чи допомагає Вам використання науково-методичної літератури, наявної у вашому навчальному закладі, при підготовці до організації і проведення спортивно-масової роботи з учнями початкових класів під час виробничої практики?", які подані у таблиці 1, показали, що із 469 студентів вважають використання науково-методичної літератури, наявної у навчальному закладі повністю допомагає підготовці до організації і проведення спортивно-масової роботи 43,50% студентів, частково – 41,10%, не допомагає – 7,89%, важко відповісти – 7,51%. Вважають, що наявна науково-методична література у навчально-

Таблиця 1.

Показники розподілу студентів опитаних щодо використання науково-методичної літератури, наявної у навчальному закладі, при підготовці до організації і проведення спортивно-масової роботи з учнями початкових класів під час виробничої практики (%)

№ з/п	Відповіді	Загальний показник	ГПК КОІ ПОПК	КМПК	КХНПУ
			172	99	198
1.	Повністю	43,50	36,05	61,62	32,83
2.	Частково	41,10	38,95	33,33	51,01
3.	Ні	7,89	11,05	4,04	8,59
4.	Важко відповісти	7,51	13,95	1,01	7,58

Таблиця 2.

Розподіл кількості студентів опитаних щодо володіння організаторськими здібностями, необхідними при організації та проведенні спортивно-масових заходів з учнями початкових класів (%)

№ з/п	Відповіді	Загальний показник	ГПК КОІ ПОПК	КМПК	КХНПУ
			172	99	198
1.	Повністю	33,75	20,93	53,54	26,77
2.	Частково	51,09	55,81	37,37	60,10
3.	Ні	6,56	7,56	4,04	8,08
4.	Важко відповісти	8,60	15,70	5,05	5,05

Таблиця 3.

Показники розподілу студентів опитаних щодо готовності організації і проведення спортивно-масових заходів в умовах недостатнього матеріального забезпечення навчальних закладів (%)

№ з/п	Відповіді	Загальний показник	ГПК КОІ ПОПК	КМПК	КХНПУ
			172	99	198
1.	Повністю	14,58	13,95	16,16	13,64
2.	Частково	51,58	36,05	56,57	62,12
3.	Ні	17,37	23,84	11,11	17,17
4.	Важко відповісти	16,46	26,16	16,16	7,07

Таблиця 4.

Розподіл кількості студентів опитаних щодо професійних навичок суддівства спортивно-масових заходів з учнями початкових (%)

№ з/п	Відповіді	Загальний показник	ГПК КОІ ПОПК	КМПК	КХНПУ
			172	99	198
1.	Повністю	21,40	19,77	24,24	20,20
2.	Частково	51,39	47,09	52,53	54,55
3.	Ні	16,77	21,51	11,11	17,68
4.	Важко відповісти	10,44	11,63	12,12	7,58

му закладі повністю допомагає 36,05% студентів ГПККОІПОПК, 61,62% – КМПК, 32,83% – КХНПУ, частково – 38,95% ГПККОІПОПК, 33,33% – КМПК, 51,01% – КХНПУ, не допомагає – 11,05% ГПККОІ-ПОПК, 4,04% – КМПК, 8,59% – КХНПУ, важко відповісти – 13,95% ГПККОІПОПК, – 1,01% КМПК, 7,58% – КХНПУ.

Отже, аналіз відповідей свідчить, що більшість студентів вважають використання науково-методичної літератури, наявної у навчальному закладі повністю допомагає підготовці до організації і проведення спортивно-масової роботи 43,50% та 41,10% – частково, таблиця 2.

На наступне запитання "Чи володієте Ви організаторськими здібностями, необхідними при організації та проведенні спортивно-масових заходів з учнями початкових класів?", які подані у таблиці 2, показали, що із 469 володіють організаторськими здібностями 33,75% студентів, частково володіють – 51,09%, не володіють – 6,56%, важко відповісти – 8,60%. Вважають, що володіють організаторськими здібностями 20,93% студентів ГПККОІПОПК, 53,54% – КМПК, 26,77% – КХНПУ, частково володіють – 55,81 % ГПККОІПОПК, 37,37 % – КМПК, 60,10% – КХНПУ, не володіють – 7,56% ГПККОІ-ПОПК, 4,04% – КМПК, 8,08% – КХНПУ, важко відповісти – 15,70% ГПККОІПОПК, 5,05% – КМПК, 5,05% – КХНПУ.

Отже, аналіз відповідей свідчить, що переважна більшість студентів (51,09%) частково володіють організаторськими здібностями, необхідними при організації та проведенні спортивно-масових заходів з учнями початкових класів, таблиця 3.

Результати відповідей на запитання "Чи відчуваєте Ви готовність до організації і проведення спортивно-масових заходів в умовах недостатнього матеріального забезпечення навчальних закладів?", що подано у таблиці 3, свідчать про те, що із 469 повністю відчувають готовність 14,58% студентів, частково – 51,58%, не відчувають готовності – 17,37%, важко відповісти – 16,46%. Серед студентів ГПККОІПОПК відчувають готовність повністю 13,95%, частково – 36,05%, не відчувають готовності – 23,84%, важко відповісти – 26,16%. Серед студентів КМПК відчувають готовність повністю 16,16%, частково – 56,57%, не відчувають готовності – 11,11%, важко відповісти – 16,16%. Серед студентів КХНПУ 13,64% повністю відчувають готовність, частково – 62,12%, не відчувають готовності – 17,17%, важко відповісти – 7,07%.

Отже, аналіз відповідей студентів свідчить, що повністю відчувають готовність до організації і проведення спортивно-масових заходів в умовах недостатнього матеріального забезпечення навчальних закладів лише 14,58% респондентів, тоді як частково – 51,58%, таблиця 4.

Результати на запитання "Чи сформовані у Вас професійні навички суддівства спортивно-масових заходів з учнями початкових?", які подані у таблиці 4, показали, що із 469 студентів вважають, що повністю сформовані професійні навички суддівства 21,40% студентів, частково – 51,39%, вважають, що не сформовані – 16,77%, важко відповісти – 10,44%. Серед студентів ГПККОІПОПК вважають, що повністю сформовані професійні навички суддівства 19,77% студентів, частково – 47,09%, вважають, що не сформовані – 21,51%, важко відповісти – 11,63%. Студенти КМПК дали наступні відповіді: вважають, що повністю сформовані професійні навички суддівства 24,24% студентів, частково – 52,53%, вважають, що не сформовані – 11,11%, важко відповісти – 12,12%. Серед студентів КХНПУ вважають, що повністю сформовані професійні навички суддівства 20,20%, частково – 54,55%, не сформовані – 17,68%, важко відповісти – 7,58%

Таким чином, результати відповідей свід-

чать, що понад 50 % студентів вважають себе частково підготовленими щодо професійних навичок суддівства спортивно-масової роботи з учнями початкових класів.

Отже, аналіз результатів анкетування свідчить, що більшість студентів вищих навчальних закладів І-ІІ рівнів акредитації вважають себе частково підготовленими до організації спортивно-масової роботи з учнями початкових класів. Найбільший загальний середній показник підготовленості спостерігається у студентів Київського міського педагогічного коледжу і нижчий загальний середній показник підготовленості у студентів гуманітарно-педагогічного коледжу Київського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

Висновки.

Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації є перехідним етапом від загальноосвітнього навчального закладу до вищого навчального закладу ІІІ-IV рівнів акредитації. Тому професійна підготовка вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації повинна передбачати наступність у навчанні з метою подальшого удосконалення вмінь та навичок у до вищих навчальних закладах ІІІ-IV рівнів акредитації. Також при формуванні педагогічних здібностей необхідно враховувати вікові та психологічні особливості студентів.

В перспективі подальших досліджень розробити методичні рекомендації для студентів вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації – майбутніх учителів початкових класів щодо організації і проведення спортивно-масових заходів.

Література:

1. Ахметов С.М. Теоретико-методологическая концепция преобразования процесса профессиональной подготовки специалистов по физической культуре в системе профессионального среднего образования // Теория и практика физической культуры. – 2003. – № 12. – С. 23-26.
2. Дронь Н. Педагогічні здібності майбутніх педагогів у процесі підготовки у ВНЗ // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2006. - № 1. – С. 116-121.
3. Максимчук Б.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації спортивно-масової роботи: Автореф. дис… канд. пед. наук: 13.00.04 / Вінницький нац. пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. – В., 2007. – 21 с.
4. Паршук С.М. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до національного виховання учнів: Дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. – О., 2006. – 222 с.
5. Пелех Л.Р. Формування особистості майбутнього вчителя у системі масових виховних вищого навчального закладу: Дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. – Рівне, 2001. – 193 с.
6. Пєтухова Л. Готуємо вчителя для національної школи // Початкова школа. – 1997. – № 4. – С. 7-8.
7. Шкребтій Ю.М. Перспективи удосконалення діючої в Україні системи фізичної культури і спорту // Теорія та методика фізичного виховання і спорту. – 2004. - № 2. – С. 54-62.

Надійшла до редакції 09.04.2009 р.
dgizfvs-nayka@mail.ru